

Hitt øvugta fullveldislopið

- ein viðmerking til løgmansrøðuna

Teknið er løgmansrøðan eitt stórt politiskt framstig.

Samanborið við undanfarnar er henda nóg meira framlitandi: umframt at lýsa gongdina seinasta árið og tað verandi støðuna, verður nóg gjørt burtur úr at greiða frá teimum politisku tiltøkunum, sum landsstýrið ætlar sær at seta í verk. Høvuðsgrundin til hetta man to helst vera, at landsstýrið so nýliga er skipað, og løgmansrøðan er tí náttúrliga blivin ein útbýgging og dagføring av samgonguskjalinum og sum so tann aktuella politiska skráin hjá landsstýrinum. Tað er eisini ein frálikur máti at skipa løgmansrøðuna so sum gjørt er, í trimum pørtum, - fyrsti partur við teirri munnligu røðuni sum ein samantfating av høvuðssetningum landsstýrisins, -ein drúgvari annar partur við ein útgreining av støðuni og ætlanunum á teim týðningarmestu máløkjunum, -og síðst ein löglisti, t.e. eitt yvirliit yvir tey mál, sum landsstýrið ætlar sær at fremja í ávíkavist fyrru helvt (aug.-des.1998) og seinnu helvt (jan.-jul.1999) av hesi tingsetu. Løgmansrøðan er á henda hátt sera informativ, greið og eggjandi til politiskt tjak.

Innihaldsliga er løgmansrøðan to eitt satt vónbrot. Lat okkum taka nøkur høvuðsmál:

Fullveldisætlanin stendur á høvðinum

Tann avgjörði høvuðssetningurin hjá landsstýrinum er at skipa Føroyar sum ein

suverenur stat, sum fullveldi. Og løgmansrøðan greiðir frá hvussu hetta skal gerast:

1) Fyrst taka vit loysing, og tað so beinan vegin ("Beint eftir Ólavsøku verður uppskot lagt fyri lögtingið at skipa Føroyar sum fullveldi").

2) So fara vit at fáa okkum eina nýggja grundlóg ("Í heyst verður uppskot lagt fyri tingið um grundlógarnevnd").

3) Og so skulu vit so líðandi (onki mark er sett fyri hesum tíðarskeiði) við dana hjálp royna at skapa allar tær fyrisitingarligu, vinnuligu og búskaparligu fortreytirnar fyri loysingini !!!

Soleiðis ljóðaði eisini í samgonguskjalinum. Men tað var skrivað undir so serligum umstøðum, tá menn vóru strongdir og hált í ørviti við hvørt - sum løgmaður segði tá hann umskyldaði atburðin hjá Óla Breckmann. Tí hevur man ikki rættliga viljað tikið orðaljóðið í samgonguskjalinum fyri fult. Vónað var at løgmansrøðan fór at seta tingini upp á pláss, men tann vónin varð svikin, tí løgmansrøðan rættar tíverri onki uppá hesa hópisleysu mánagongdina. Líkamikið hvussu man lesur og granskar orðini har, so ber ikki til at koma til annað úrslit enn at hetta er mánagongd í fullveldisætlanini hjá landsstýrinum.

Sjálvandi skuldi hetta verið vent á høvðinum: - fyrst at skapa tær neyðugu fortreytirnar, og so at skipa

sjálvstýrið! Tá hevði man eisini lagt upp til at fingið ein stóran og breiðan meiriluta í tinginum við - og fingið stuðul úr øllum fólkinum. Men við síni øvugu mánagongd leggur samgongan upp til konfrontation, at tvinga sín vilja ígjøgnum, móti minnilutanum í tinginum, og móti meirilutanum í fólkinum - og tað kann koma at standa teimum dyrt.

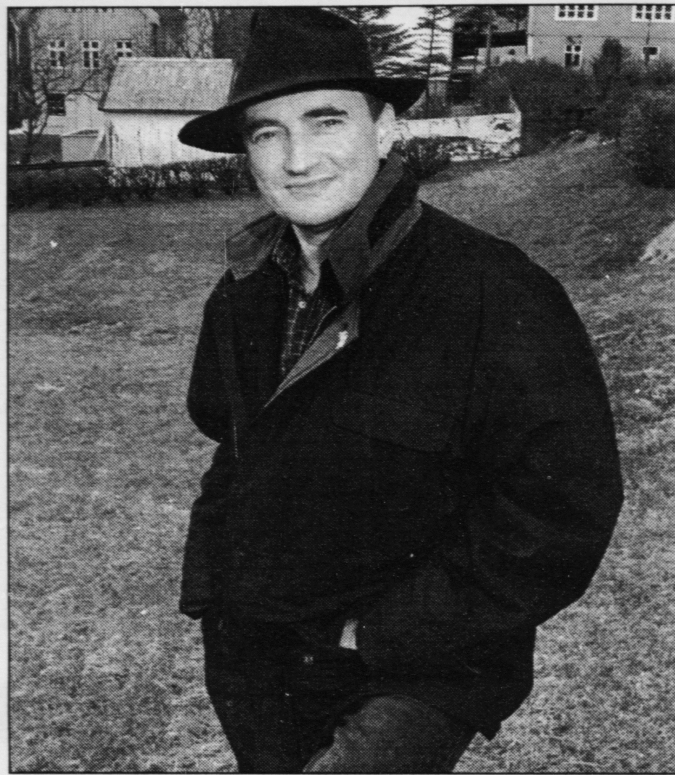
Eitt afturhaldsfullveldi?

Afturhaldshógvarnir stungu longu undan í samgonguskjalinum, sum hetta borgarliga sjálvstýrislandsstýrið undirskrivaði fyri skjótt trimum mánaðum síðani. Síðani eru landsstýrismenn og -konan komin við fleiri meldingum ið hella á sama borði. Og nú staðfestir og útgreinar løgmansrøðan, at landsstýrissamgongan ber eitt Janus-høvur, eitt høvur við tveimum andlitum, har annað rúmlar um loysing og suverenitet, meðan hitt brosandir boðar frá viðgongdum stigum á borgarligari afturhaldsleið.

Serliga sjónskt er hetta á almannasøkinum og arbeiðsmarknaðarøkinum.

Brotið um almannamál er drúgt, men við tveimum undantøkum er alt, sum nevnt verður, fráboðanir um tiltøk sum vóru lögð fram av tí undanfarna landsstýrinum, men sum dattu burtur tá valið varð útskrivað. Og hvørjar eru so tær tvær politisku nýggjheitirnar á almannasøkinum?

Tann eina er ætlanin um

Hans Pauli Strøm, tingmaður Javnaðarflokksins, ger viðmerkingar til løgmansrøðuna hjá Anfinni Kalsberg (Myndir: Jens Kr. Vang)

arbeiðstvingisil fyri arbeiðsleys - eitt gamalt fólkaflaksuppskot sum Ólaf Olsen kom við fyri nøkrum árum síðani. Eitt uppskot sum ger seg inn á sjálvsvirðingina hjá arbeiðsleysum og samfelagsliga umdømi teirra, eitt uppskot sum gongur út frá, at arbeiðsleys eru slík sum stóðugt mugu vera undir koyri, tí annars kunnu tey ikki finna útav at klára seg. Eitt uppskot sum fakfólk mæla frá, tí tað ikki tænar nøkrum positivum endamáli.

Hin nýggjheitin er ætlanin um eitthvørt slag av privatar pensiónstrygging - eitt heldur nýggjari fólkaflaksuppskot, sum Óli Breckmann vartaði upp við síðsta vetur og bleiv eitt høvuðsmál í valskránni hjá Fólkaflakkinum.

Hettar uppskotið gongur beint ímóti teirri solidarisku, teirri samhaldsføstu hugsjónini, sum er hornasteinurin í øllum okkara sosialu skipanum. Hettar uppskotið hevur stóði í tí borgarliga idealinum, at hvør skal seta sær, hvør skal tryggja seg sjálvan.

Mótvegis teirri solidarisku hugsanini, har vit í samabyrgd fyri hvørjum øðrum veita øllum trygd og vælfærd, úttan mun til ójavnir í umstøðum, evnum og førleika.

Ikki er tað so langt síðani at valstríðið leikaði á, ikki hava vit gloymt hvussu allir

flokkar, ikki minst Tjóðveldis- og Sjálvstýrisflokkurin, lovaðu at gjøgnumføra munandi hækkingar av pensiónunum - er tann privata fólkatryggingin alt ið eftir er av hesum lyftum? Tað er to at fegnast um, at møguleiki verður at viðgera hesar og allar aðrar spurningar á almannasøkinum, tí løgmansrøðan boðar frá, at "tílmæli til føroyskan almannapolitikk verður eftir ætlan lagt fyri lögtingið til aðalorðaskiftis".

Eisini á einum øðrum øki miðjar landsstýri eftir at síðani sett eina tvingisilsskipan í verk. Tað er á arbeiðsmarknaðinum. Um hetta týðningarmikla økið hevur løgmansrøðan bert nøkur fá orð, og tey snúva seg øll um hetta eina, at fáa ein arbeiðsrætt settan á stovn - hóast fakfelagini hesaferð eins og í øðrum førum hava gjørt púra greitt, at tey undir ongum umstøðum vilja geva seg undir slíka tvingisilsskipan.

Reallønin fellur í stórum At enda í hesi viðmerking kann nevast ein merkiliga onkisigandi partur fløgmanrøðuni. Tað snýr seg enná um eitt tað týðningarmestu málakið, nevnliga figgjar- og búskaparmál. Har er ongin analiza, ongi politisk sjónarmið, ongar niðurstøður, har er bert ein upprensing av tølum, tikið úr hagtalsyvirliitunum í

fyrgjuskjølunum, sum onkursvegna skulu vísa hvussu strúkandi tað gongst í lötuni. Í tí sambandi kundi verið uppá sítt pláss at víst á nakað, sum løgmansrøðan ikki nevnr, men sum er dokumenterað í hagtalsfyrgjuskjølunum: at vøksturin í prístalunum er munandi størri enn vøksturin í lønunum - t.v.s. at reallønir fellur í stórum.

Búskaparráðið vísti í síni ársfrágreiðing á, at síðani 1990 er tann tóka reala lønin fallin 20% - t.v.s. at her eru bæði prístalsvøksturin og skattalekkingarnar fírnakaðar. Nógva halda óivnað at við teirri stóru framgongdini seintastu tvey árinu eru vit í ferð við at taka hetta innafur. Veruleikin er ein annar.

Reallønir drágnar uppafur meira. Taka vit bert seinasta árið, t.v.s. frá 1. juli 1997 til 1. juli 1998, so vaks tímalønir við 1%. Taka vit virðið av tí nýggja eftirløngargrunninum uppí, so vaks lønin 1,9%. Men í sama tíðarskeiði vaks prístalið 5,2%. T.v.s. bert í hesum tíðarskeiði fall reallønir við 3-4%. Hetta er vert at hava í huga tá vit tosa um hvussu væl tað gongur í lötuni. Hjár verkafólkinum kemur minni burturúr.

Vestmanna, 3. juli 1998
Hans Pauli Strøm,

